

JAMEN SÅ ER VI JO IKKE ENIGE !

I den første uge af juni og den første uge af juli blev der afholdt et kvindemusikstævne på Assens Højskole. I stævnet deltog ca. 120 kvindemusikere fra hele landet.

Vi vil i det følgende forsøge at give en beskrivelse af mudikstævnets forløb samt komme med nogle overvejelser, vi har gjort os omkring kvindemusikken i Danmark i dag - hvem er vi og hvad vil vi?

STÆVNET

Initiativet til stævnet blev taget på et lignende stævne, der blev afholdt sidste år på Kerteminde Ungdomsskole. Her blev der nedsat en forberedelsesgruppe, som i det forløbne år har arrangeret stævnet. Det vil nok være på sin plads lige kort at ridse op hvordan det første kvindemusikstævne kom i scene, fordi dette års stævne ligger i direkte forlængelse af forrige års.

I begyndelsen af 77 blev der for første gang taget initiativ til at samle kvindemusikere i Danmark til en snak om kvindemusik og kvindepolitik. Der blev afholdt et seminar i Århus, hvor alle politiske amatør-kvinde-musikere blev indbudt. Vi var ca. 60 kvinder, og vi syntes, vi var mange, og vi var meget glade og euforiske over at det kunne lykkes at samle os, snakke skidegodt sammen og for søgsvis at opstille nogle fælles krav og perspektiver. Vi besluttede at afholde et kvindemusikstævne den følgende sommer (77) og vi gik fluks igang med forberedelserne.

Stævnet blev af en uges varighed, og der deltog ca. 60 kvinder, alle aktive eller potentielt aktive inden for kvindemusik. Som allerede nævnt, blev der

mod stævnets slutning nedsat en arbejdsgruppe, der skulle forberede et lignende stævne i år. Vi vil ikke her komme nærmere ind på, hvordan det første kvindemusikstævne (Kvindekilde!) fungerede - blot vil vi påstå, at det allerede på det tidspunkt var tydeligt for nogen, at den første øufori over at være kvindemusikere sammen veg lidt i baggrunden for de spirende uenigheder, om hvad og for hvem vi spiller kvindemusik - om vi er socialister eller feminister eller feministiske socialister, eller bare musikere. Men det var selvfølgelig alligevel en stor oplevelse for de fleste - også at det overhovedet kunne lade sig gøre at lave et musikstævne med kvindelige lærere og god musik.

Stævnet i år var tilrettelagt på en måde, der skulle sikre både snakker og diskussioner om kvindemusik og -politik samt den musikalske dygtiggørelse og videreudvikling. Lærerne var alle aktive kvindemusikere - en del af dem med en musikpædagogisk uddannelse bag sig.

Hver formiddag var afsat til instrumentalundervisning, hvor små grupper på mellem 6 og 10 kvinder sammen med en lærer udforskede deres respektive instrumenters muligheder. Om eftermiddagen var halvdelen af de tilstedeværende optaget af samspil, medens den anden halvdel havde "kursusfag". Samspilsholdene var delt op efter stilarter - latin, jazz-rock, rock, beat, fri musik, akustisk spillekvindemusik og blandede hold. Holdene bestod af mellem ti og femten kvinder, og var efter de flestes mening for store. Der var på de fleste hold ret store niveauforskelle, som gjorde, at de "dygtige" syntes, det gik for langsomt, og de "dårlige" syntes det gik for hurtigt. Denne problematik kendte vi fra året i forvejen, men det blev alligevel besluttet at bibeholde de blandede hold, dels på grund af ønsket om at undgå musikalske hierakier

og elitært ræs, og selvfølgelig også fordi både dygtige og nybegyndere kan få meget ud af en sådan sammenblanding af niveauer - de dygtige lærer at lære fra sig, og de dårlige lærer at hænge på. Det fungerede nok ikke lige ideelt på alle hold. På vores hold var niveauforskellene vitterlig meget store, men vi fandt efterhånden ud af at fungere helt godt sammen, bl.a. ved at spille fri musik og at improvisere to og to sammen.

"Kursusfagene" var en slags studiekredse over forskellige emner - sang, musik og bevægelse, lyd, teknik og mixing, instrumentpleje (dette fag fandt iøvrigt en form, som kan anbefales: de sad ude i græsset og pudrede deres instrumenter, alt imens de snakkede hyggeligt om instrumenter og alt muligt andet). Kvindemusik, kvindepolitik og kvindebevægelse var fag, som flest havde meldt sig til. I forhold til året i forvejen var der ret stor interesse for at diskutere kvindemusikkens mål, perspektiver, uenigheder, fælles problemer, de enkelte gruppers sociale og musikalske praksis, tekst- og musikproduktion og meget mere. Diskussionerne i disse grupper blev ikke samlet op - det er bl.a. denne artikels formål at forsøge at fastholde disse mange og ofte meget givtige diskussioner.

HVEM_ER_VI_?

Stævnet var præget af, at de fleste (eller i hvert fald mange) kender hinanden mere eller mindre på forhånd. Dette hænger sammen med, at der igennem de sidste tre år er vokset et socialt miljø op omkring kvindemusikken. Og det hænger også sammen med den måde, der blev annonceret for stævnet: dels via en ret uanseelig annonce i Information og enkelte andre steder (Modspil) og dels via mund til mund metoden, som trods alt betyder en indsnævring i rekrutteringsgrundlaget.

Altså, der var mange "gamle" med, dvs. kvinder som var med sidste år i Kerteminde, eller som på anden måde er tæt knyttet til miljøerne omkring kvindemusikken. At de "gamle" ikke er nogen homogen størrelse (absolut ikke), kommer vi tilbage til.

Så er der en masse nye kvinder, som mere eller mindre tilfældigt er stødt på informationer om stævnet og har meldt sig til, enten fordi de selv spiller og gerne vil finde en kvindeggruppe, eller fordi de er pædagoger og trænger til ny og kvindelig inspiration til deres undervisning, eller simpelt hen bare fordi de interesserer sig for musik og gerne vil være sammen med kvinder. "De nye" er selvsagt heller ikke nogen homogen størrelse.

Opdelingen i "gamle" og "nye" opleves især af de kvinder, som er nye i miljøet. Og det er jo egentlig ikke så mærkeligt, eftersom der faktisk har eksisteret et (eller flere) miljø omkring kvindemusik igennem de sidste par år, hvor vi kender hinanden fra spille- og seminarsammenhænge. En masse falden hinanden om halsen, og hvordan har du det, og hvad har du lavet siden sidst, ser nog for de nye ud som en fantastisk indspisthed i de første par dage. Nogle bliver måske lidt usikre over for de kærlige og kropslige omgangsformer og tænker og føler sig udenfor.

Alt det her "nye" og "gamle" halløj har vel også en betydning for, hvordan spillet opleves i den første uge. Mange har prøvet at spille sammen før, og de ved sådan nogenlunde, hvem hinanden er, og hvad de kan. Der er vel også mere eller mindre accepterede musikalske hierakier, som de nye så skal finde deres plads i - og det kan nok være svært. Så tror vi bestemt også, det har en betydning, om man kommer på stævnet som single eller som medlem af en gruppe, hvad enten gruppen er med eller ej.

Altså om man har kvindemusikalsk referenceramme derhjemme eller ej. Singlerne skal bearbejde de musikalske og sociale processer i forhold til deres hverdag selv og kan ikke umiddelbart relatere det til en hjemmepraksis, hvad enten de nu er musikpædagoger eller musikere på jagt efter en gruppe.

Stævnet var domineret af københavnere og århusianere. Der var enkelte med fra Ålborg, Odense, nogle få fra den jyske hede og det sydlige Sjælland.

Vi synes, at der er en forskel på københavnere og jyder (århusianere). Udover de almindelige, det der med at københavnernes snakker meget og er lidt forfjamskede og forvirrede over for jydernes stoiske ro, så har vi observeret nogle forskellige tendenser og udviklinger i det københavnske og århusianske kvindemusikmiljø: københavnerne musiksmager generelt mere avanceret, de er hurtigere til at indoptage nye musikalske elementer, de har store blafrende ører ude efter alt, hvad der lugter af nyopdagelser inden for jazz, jazzrock, latin, funk, salsa, fri musik etc. etc. - de er mere musikinternt orienterede end århusianerne. Dette hænger sammen med, at hovedstadens musikmiljø er meget varieret, præget af store udenlandske navne og i konstant udvikling.

Men vi tror også, det hænger sammen med, at det århusianske kvindemusikmiljø historisk set har været stærkere knyttet til den universitære venstrefløj. Vi er mere tekstorienterede, og vi gør meget ud af at diskutere kvindemusikpolitik. Byernes størrelse spiller også ind, idet det er fysisk/geografisk muligt i Århus at holde sammen på et kvindemusikmiljø, også selvom der eksisterer forskelle i politisk praksis, spillestil og kvindepolitisk observans. Mange af københavnernes på stævnet kender slet ikke hinanden på forhånd - de fleste århusianske kvindemusikere kender dog hinanden og har udvekslet meninger om kvindemusik.

I vor videre vandring gennem den brogede skare af kvindemusikere fra hele landet, støder vi på en i første omgang iøjnefaldende og for den utrænede betragter ganske stor og dominerende og politisk enig gruppering: de glubske lesbiske. Mange af de aktive inden for kvindemusikmiljøet definerer sig i dag som lesbiske, og der findes også "rene" lesbiske bands - kvindebands, der spiller lesbisk musik og agiterer for lesbisk kvindepolitik. Mange reagerede på stævnet stærkt på, at der gik så mange lesbiske rundt (uden snor), blev usikre, følte at lesbiske klikkede dominerede miljøet og at omgangsformerne blev seksualiserede - ligesom at være i en blandet sammenhæng. Det blev i løbet af stavnets anden uge nok klart for de fleste, at den usikkerhed og utryghed, som florerede i starten (og som er "stik imod hvad man skulle forvente af en kvindesammenhæng") egentlig mest skyldtes almindelig usikkerhed over at være i en ny sammenhæng, hvor der er masser, som kender hinanden på forhånd.

De lesbiske er mange, og de er forskellige, og de vil noget forskelligt med deres musik og kvindepolitik. Dette kom meget godt frem på et møde, der blev holdt i den anden uge, hvor der blev lagt op til åben diskussion om, hvad lesbianisme er for noget, og hvad de forskellige lesbiske kvinder vil med deres kamp. Under mødet faldt den forløsende bemærkning: "Jamen så er I jo slet ikke enige!"

Der eksisterer selvfølgelig en modsætning mellem heterofile og lesbiske, som især slår igennem i de grupper, hvor begge er repræsenteret. Lesbiske prioriteter som regel kvindesammenhænge højere og er interesserede i at formidle et lesbisk budskab gennem musikken, hvor heterofile kvinder er mere bange for at "skræmme" både mænd og kvinder væk. I midlertid mener vi, at der ofte sker en kortslutning, når der focuseres på denne modsætning.

Efter vores bedste og noget firkantede skøn eksisterer der følgende forskellige retninger inden for den danske kvindemusik i dag:

- grupper, der prioriterer de mere traditionelle klassekampstemaer højt i deres tekster, og som helst vil spille til fester og arrangementer, som har direkte tilknytning til arbejdsmarkedet, og som netop ved at være kvindeorkestre forsøger at udvide syns- og virkefeltet for den faglige, socialistiske kamp.
- grupper, hvis tekster primært handler om kvinde-situation og kvindebevidsthed, som definerer sig som feministiske socialister, og som spiller såvel i kvindesammenhænge som til diverse venstrefløjs-fester, støttearrangementer og festivals, og som iøvrigt er lidt diffuse i deres valg af musikalske virkemidler og tekster.
- grupper, der også definerer sig som feministiske socialister, men som satser på et bredere publikum end den universitære og faglige venstrefløj, f.ex. i værtshusmiljøer og på diverse festivals, og som med deres mere brede sigte også må prioritere perfektionen af den musikalske side højt, idet de må kunne konkurrere på lige fod med alle andre (mande) bands.
- grupper, som prioriterer fed musik over alt andet, og som ikke rigtig har noget bestemt sigte (hverken feministisk eller socialistisk) med deres musikudfoldelse - udover at det selvfølgelig er fedt at spille fed musik sammen med kvinder!
- grupper, der satser på helt anderledes musikalske udtryk, på den sanselige oplevelse, og som mener, at den virkelige kvindelyd er inden for den frie musik.
- grupper, som definerer sig som lesbiske, som kun spiller i rene kvindesammenhænge og som har et direkte kamperspektiv.

- en masse andre, f.eks. spillekvindskvinder som står på gaden og tjener til føden, folke- og spillekvindsmusik, kornmarks- og brændestabelsmusik, mere traditionelle folkemusikere og akustiske småbands. Vi har en fornemmelse af, at den akustiske musik er ved at vinde indpas igen. Nu hvor kvinderne har erobret den elektriske musik, er det ikke mere pinligt at kvinder synger og spiller på fløjte og guitar. Den akustiske musik kan desuden være social og aktiviserende på en anden måde end den elektriske.

PERSPEKTIVER

Alle disse kvindepolitiske, musikalske, geografiske og andre retninger, som vi har ridset op, siger lidt om, hvor forskellige vi er, og de vanskeligheder vi kan have med at holde sammen til et kommende stævne.

Det er klart, at illusionen om at være en kvinde-musikbevægelse brast for længe siden. En bevægelse består af nogle mennesker, som sammen kæmper for eller imod en bestemt ting (f.eks. mod A-kraft, mod indlemmelse i EF osv.), hvor de, der er med i bevægelsen, er enige om dette ene mål, men ikke nødvendigvis om midler eller politisk tilhørsforhold.

Vi kvindemusikere vil ikke det samme med vores musik: nogle bruger den udelukkende fagligt-pædagogisk, andre bruger den i klassekampen, andre i kvindekampen, nogle begge steder - og nogle bruger den slet ikke, andet end til at lave fed musik. Men hvad er det så, der gør, at vi hidtil har kunnet holde sammen på det? Vi har bl.a. en historie bag os - og en fremtid foran os?

Vores historie viser en udvikling fra, at vi var fælles om at sprænge nogle rammer - for os selv ved at vi turde, og for andre, som fik et chok over alle de kvinder, der pludselig erobrede scenerne og el-instrumenterne fra mændene. Nu er vi efterhånden mange kvinder der har overvundet skrækken, og betragter det som en selvfølge, at vi kan spille elektrisk musik. Og det er ikke mere så exceptionelt i sig selv, at det er kvinder, der står på scenerne rundt omkring. Denne udvikling betyder dels, at vi er begyndt at stille større krav både til, hvordan musikken lyder og til indholdet, hvor de forskellige holdninger er ved at aftegne sig: Kvindemusikerne vil noget forskelligt.

Vi vil komme med nogle bud på, hvad vi mener, den elektriske (og også den akustiske, for den sags skyld) kvindemusik skal satse på, og hvor mulighederne er for at lave spændende, kvindepolitisk musik. For at det ikke skal være lyv med alle disse forskellige retninger og holdninger, er artiklens forfattere heller ikke enige - men vi kan dog snakke os frem til nogle overordnede perspektiver, som vi vil ridse op her.

Først og fremmest vil vi distancere os fra de kvindbands, der satser på musikken for musikkens skyld. De kan være nok så meget en kvindegruppe, men de eksempler vi har set og hørt, formidler ofte nogle undertrykkende kvindeidealer fra scenen. Den elektriske musiks tradition er mandschauvinistisk og objektliggørende, og når kvinderne ikke har taget det aspekt kritisk op, kommer det frem i deres musik, fordi de ikke har en anden tradition at forholde sig til, både hvad angår sceneoptræden og tekster.

Vi mener, at kvindemusikken i sit indhold og form skal være feministisk-socialistisk. Det betyder,

at den skal tage udgangspunkt i kvindeundertrykkelsen, beskrive den og give nogle bud på, hvordan vi kommer ud af den. Både her og nu, som forskud på et bedre liv (f.eks. i kvindesammenhænge), og på længere sigt i kampen for et socialistisk samfund. Disse visioner skal opleves, ikke bare med hovedet. Vi ved, at det kan blive bedre, hvis vi gør noget ved det - musikken skal formidle en oplevelse til hele kroppen, så alle vores sanser er med i det. Dvs. at musikken skal påvirke os - gøre os vrede, glade, frigøre energi.

Disse krav lyder bombastiske og uoverskuelige, når de står på papiret - men det er mere udtryk for sprogets begrænsning end for kvindemusikkens muligheder! De kan indløses med en akustisk guitar, 3 akkorder og sang. Det er sammenhængene bl.a., der er med til at bestemme, hvordan musikken skal opleves, og hvad den sætter igang. Sværhedsgraden, antallet af akkorder og vekslende rytmer er overhovedet ikke proportionalt med de feministiske oplevelser.

Disse perspektiver er noget, vi har os for øje og hele tiden opfylder dele af. F.eks. kan vi grine med Sonjas Søstre, når vi skriver til Dronning Margrethe, og sammen får vi visioner om, hvad Marse-lisborg kan bruges til. Vi kan blive vrede, når Røde Wilma synger "er det forfængelighed, når spejlet kuler mig ned?" Vi kan opleve styrke, når Kvindtæt synger "Kvinder må aldrig tabe hinanden af syne". Eller vi kan opleve i kvindesammenhænge, hvordan kvinder sammen kan blive hele, stærke og smukke. Og vi kan få visioner om, at det i et andet samfund ikke ville være et isoleret festival- eller festfænomen. Men hvis de gode oplevelser ikke sættes sammen med nogle visioner om kvindekamp, men udelukkende bruges til at klare de næste par måneder indtil næste kvindefest, bliver de pascificerende og reaktionære.

Det er muligt at den uforstående læser nu sidder med spørgsmålet: Hvorfor overhovedet kvindemusik-stævne, når I nu er så uenige om det hele?

Til det kan vi kun sige: SELVFLGELIG KVINDEMUSIK-STÆVNE! Det er muligt, at der skal laves flere forskellige kvindemusikstævner - vi kan dog ikke give noget bud på, hvordan de i givet fald skulle deles op. Men kvindemusikstævnerne skal være der, så længe de kan, og det er vigtigt, at vi holder dem med en bevidsthed om, at vi ikke er enige, og at vi ikke kan spille os frem til en enighed, men at vi kan spille sammen på trods af det. Vi er kvinder og der er en kvindebevægelse, som vi alle mere eller mindre har været med i/er med i, på kortere eller nærmere hold. Med kvindebevægelsen er der hos kvinder, vokset en bevidsthed omkring f.eks. arbejdsformer, hvor vi såvidt muligt ikke undertrykker hinanden. Kvindebevægelsen har også åbnet op for nogle fælles kvindeerfaringer, som gør at vi kan springe mange indledende trin over og opleve en tryghed i forhold til hinanden, hvor vi kan være os selv. Og selvfølgelig fordi det er fantastisk dejligt udelukkende at være kvinder sammen. Både for lesbiske og heterofile kvinder er disse kvindesammenhænge fristeder, hvor vi kan udfolde os på egne præmisser, sammen kan skabe en fantastisk dejlig stemning, som vi alle græder over at forlade når vi tar hjem:

Hjemkomstsang, skrevet af Sus Lindeløv, juli 79

Det svider i min mave
det snurrer i mit hoved
det gør så ondt i min krop
jeg er så træt at mit ansigt er helt kogt op.

Jeg kom hjem - er alene hjemme
i en anden virkelighed
Jeg ser jer i mine drømme
hvor er I, der holdt mig i hånden, når jeg stak
den i lommen?

(Omkvæd:)

Så det er så hårdt at komme hjem igen
hvor alting er lissom før
når hovedet er fyldt med indtryk
der ramler mod en lukket dør.
Men selvom jeg har det svært
ka jeg bruge det jeg har lært
bygge videre på de ting vi sammen fik skabt.

Jeg fortæller hvor langt vi ku nå
de andre prøver at forstå
men fatter kun det halve
Det er så svært at forklare det hele med ord.

Jeg synger vores sange
lærer dem udenad
Jeg synger dem så længe
at de andre spør om de snart ka få lidt fred.

Jeg pakker min rygsæk ud
vasker mit tøj og min hud
der stadig lugter af jer
Jeg prøver at skylle jer af for at holde det ud.

Jeg fremkalder mine billeder
fra bunden stiger I op
bader i ætsende væsker.
Men stivnede står I med fastfrosne smil på papir.

Ellen Enggård og Helle Hunø